

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Волобуєв А. Ф. Про методи криміналістики / А. Ф. Волобуєв // Про актуальні питання судово-експертного та техніко-криміналістичного забезпечення розкриття та розслідування злочинів : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. – Київ, 2010. – С. 28–29.
2. Головин А. Ю. Методология криминалистики: а есть ли проблема? / А. Ю. Головин // Современные тенденции развития криминалистики и судебной экспертизы в России и Украине : материалы Междунар. науч.-практ. конф. (Белгород, 25–26 марта 2011 г.): в 2 т. / отв. ред. И. М. Комаров. – Белгород, 2011. – Т. I. – С. 31.
3. Основы юридической психологии : учебник / В. О. Коновалова, В. Ю. Шепитько. – 2-е изд. – Харьков : Одиссей, 2006. – С. 104–138.
4. Коваленко Є. Г. Теорія доказів у кримінальному процесі України : підручник / Є. Г. Коваленко. – Київ : Юрінком Інтер, 2006. – 632 с.
5. Пилипчук М. І. Основи наукових досліджень : підручник / М. І. Пилипчук, А. С. Григор'єв, В. В. Шостак. – Київ : Знання, 2007. – 270 с.

Шаповалова Інна Олександрівна,
аспірант кафедри юридичної психології
Національної академії внутрішніх справ

ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ ВИКОНАВЦІВ

Оскільки є необхідність створення умов для нормальної життєдіяльності людини, то відповідні інститути громадянського суспільства повинні виконувати свої функції на високому професійному рівні [1, с. 298]. Відповідно до ч. 2 ст. 4 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів», державний виконавець має здійснювати свою професійну діяльність сумлінно, не розголошувати в будь-який спосіб професійну таємницю, поважати інтереси стягувачів, боржників, третіх осіб, не принижувати їхню гідність [2]. Державний виконавець під

час здійснення професійної діяльності є незалежним, має керуватися принципом верховенства права та діяти виключно на підставі закону. Законодавець визначає завдання державної виконавчої служби, що полягає у своєчасному, повному й неупередженому виконанні рішень, примусове виконання яких передбачено законом.

Формування професійної компетентності державного виконавця відбувається під впливом низки чинників (соціально-економічних, функціональних, організаційних, психологічних тощо), серед яких провідне місце належить професійному навчанню та психологічній підготовці. За даними проведеного нами опитування (43 особи) на базі Управління державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції в Полтавській області, близько 95 % працівників вважає, що професійне навчання наявне в повсякденній роботі державного виконавця [3]. Водночас серед висловлених пропозицій щодо вдосконалення діяльності державних виконавців разом із плановою організацією підвищення кваліфікації та професійного навчання вбачається необхідність проведення тематичних тренінгів, семінарів, вебінарів з метою правильного застосування норм чинного законодавства, у зв'язку з прийняттям нових нормативно-правових актів.

Результатом психологічної підготовки є психологічна підготовленість, що загалом складається із: 1) загальної психологічної культури (знання психологічних законів і закономірностей, що можуть бути використані державним виконавцем); розвиток професійно-психологічної орієнтованості особистості; 2) спеціальної психологічної підготовленості (комунікативна майстерність, уміння та навички пошуку й цільового використання психологічної інформації для примусового виконання рішень). Результати проведеного нами емпіричного дослідження свідчать, що психологічна підготовленість є необхідною умовою ефективної діяльності державних виконавців (75 % респондентів) [3].

Загалом юридична діяльність як різновид трудової діяльності поділяється за профілем (правотворча, правоохоронна, правозастосовна) і за суб'єктами реалізації (оперативно-розшукова, слідча, пенітенціарна, прокурорська, адвокатська, нотаріальна тощо) [1]. Загальна структура

юридичної діяльності має такі різновиди (компоненти): пізнавальний, конструктивний, комунікативний, організаційний. Виокремлюють ще два допоміжні види, що хоч і не визначають змісту, проте створюють умови для її реалізації, а саме: профілактичний і засвідчувальний [4].

Попереднє обґрунтування юридичного змісту функціонування органів державної виконавчої служби, а також усвідомлення сутності основних її функціональних напрямів дають можливість розглядати діяльність державних виконавців у контексті аналогічних структурних компонентів [5]. Отже, професійно-психологічна структура діяльності державних виконавців, на наш погляд, є сукупністю пізнавального, конструктивного, комунікативного, організаційного, профілактичного та засвідчувального компонентів юридичної праці. Професійна активність її суб'єктів охоплює наведені різновиди (компоненти), які мають специфічне змістовне навантаження. Наявна ж специфічність цих компонентів, що зумовлена специфікою діяльності окреслених суб'єктів, не суперечить науковій позиції, за якою це специфічне цілісне утворення, що має визначену структуру пов'язаних компонентів [6]. Саме такий спосіб усвідомлення професійної діяльності вповноважених суб'єктів державної виконавчої служби дає підстави виокремити відповідні критерії подальшого розмежування її пізнавально-тактичного інструментарію.

Під час здійснення професійної діяльності фахівців державної виконавчої служби кожен із зазначених компонентів функціональної структури може бути як самостійний, у тісному взаємозв'язку з іншими або ж як допоміжний, забезпечувальний. Наприклад, пізнавальна діяльність передбачає пошук, сприймання, аналіз та узагальнення значущої інформації в межах конкретного факту, матеріалів виконавчого провадження тощо. Комунікативна діяльність – це процес встановлення та підтримання психологічного контакту з різними категоріями учасників виконавчого провадження. Конструктивна діяльність передбачає відібрання та компонування зібраних відомостей виконавчого провадження, планування змісту подальших дій. Організаційна діяльність охоплює реалізацію системи виконавчих заходів, методів, засобів професійної діяльності; координацію взаємодії з працівниками правоохоронних органів,

що беруть участь у процесі виконання судового рішення. Профілактична діяльність полягає не лише у виявленні причин та умов, що сприяють девіантній поведінці учасників виконавчого провадження, а й у безпосередньому попередженні та припиненні дій, що мають ознаки явної протидії законним вимогам державних виконавців; психологічному впливі на різні категорії учасників взаємодії з метою корекції їх небажаної позиції чи поведінки. Згідно з результатами проведеного анкетування серед працівників Управління державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції в Полтавській області, 80 % респондентів вважають, що профілактична діяльність державних виконавців полягає саме в попередженні та припиненні дій, що мають ознаки явної протидії законним вимогам державних виконавців [3]. Засвідчувальна – надання результатів усієї професійної активності державних виконавців спеціальних, нормативно передбачених форм фіксації.

Навіть такий поверхневий огляд засвідчує, що всі ці компоненти притаманні професійній діяльності державних виконавців. Тому в процесі виконання службових завдань суб'єкти реалізують однакову сукупність функцій, таких як: цільові (встановлення фактів, висунення прогнозів щодо реалізації виконавчого провадження), забезпечувальні (створення умов для ефективних дій) і контрольні (співвіднесення, перевірка одержаних результатів, виконання поставлених завдань). Реалізація цих функцій відповідно до особливостей діяльності працівників державної виконавчої служби свідчить, що ці універсальні для всіх юридичних різновидів діяльності складові набувають специфічного змісту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Юридична психологія : підручник / [кол. авт.: Д. О. Александров, В. Г. Андросюк, Л. І. Казміренко та ін.] ; за заг. ред. Л. І. Казміренко, Є. М. Моїсєєва. – Київ : КНТ, 2007. – 360 с.

2. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів : Закон України від 2 черв. 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1403-19>. – Назва з екрана.

3. Аналітична довідка за результатами проведеного опитування працівників Управління державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції в Полтавській області.

4. Дулов А. В. Судебная психология : учеб. пособие / А. В. Дулов. – Изд. 2-е, испр. и доп. – Минск : Выш. шк., 1975. – 464 с.

5. Шаповалова І. Юридико-психологічна характеристика професійної діяльності працівників органів державної виконавчої служби / І. Шаповалова // Підприємництво, господарство і право. – 2016. – № 4. – С. 56–65.

6. Волков А. М. Деятельность: структура и регуляция : учеб. пособие / А. М. Волков, Ю. В. Микадзе, Г. Н. Солнцева. – М. : МГУ, 1987. – 216 с.

Шевченко Алла Олександрівна,
аспірант кафедри загальноюридичних
дисциплін Київського університету
туризму, економіки і права

ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ МЕТОД У ДОСЛІДЖЕННІ СТАТУСУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Сучасна вітчизняна юридична наука характеризується пошуком дієвого методологічного інструментарію пізнання правової реальності. Із часів проголошення незалежності України створено об'єктивні передумови для формування якісно нової методології юридичної науки [1] та започаткувало сучасний етап розвитку й удосконалення принципів і методів дослідження проблем організації публічної влади, територіальних спільнот і територіального устрою, імплементації європейських стандартів у національне законодавство України.

З-поміж найбільш поширених методів актуальним і перспективним для дослідження територіальних громад та інших територіальних спільнот є порівняльно-правовий, або компаративістський, метод. Він дає змогу вивчити тенденції розвитку відповідної галузі чи інституту права, системи чи підсистеми публічної влади. Зокрема, на підставі порівняльного аналізу розвитку аналогічних систем місцевого (регіонального)